

Politologička Judith Bergman: Konec svobody slova v Nizozemsku ... a v celé EU

- CZ24 News | 9. prosince 2020

“Není to jen o mé svobodě slova, ale o svobodě slova každého z nás.” — Geert Wilders.

“Pro všechny z nás bylo naprosto samozřejmé, že chceme žít ve společnosti, kde lidé mohou vyjadřovat svoje názory a nejsou za to trestáni. Nazývá se to ‘test na náměstí’, každý může jít do centra města a říci, co si myslí, čemu věří, trvat na svém právu prosazovat svoje názory a nebýt vězněn, ani nějak trestán. Pokud je toto možné, je společnost svobodná. Pokud toto není možné, je společnost zastrašená. A mezi tím není nic.” — Natan Šaranský, bývalý sovětský disident, 30. listopadu 2004.

Nizozemsko je signatářem Evropské úmluvy o lidských právech, ve které v článku 10 stojí toto: “Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice...”

Ve svém výkladu precedenčního práva Evropský soud pro lidská práva prohlásil, že článek 10 má chránit nejenom “informace a myšlenky, které nikoho neurážejí, ale i ty, které někoho urážejí, šokují nebo znepokojují; jako jsou požadavky na pluralismus, toleranci a snášenlivost, bez kterých demokratická společnost nemůže existovat. Ochrana se vztahuje i na názory, které jsou vyjádřeny silně, či přehnaně.”

To, co se zdá být urážlivé, je často velice subjektivní... Výrok, se kterým každý souhlasí, nepotřebuje ochranu.

Ve světle precedenčního práva Evropského soudu pro lidská práva, který zvláště ochraňuje politické projevy politiků a politických kampaní, je těžké pochopit, jak by řečnická otázka, kterou Geert Wilders ve svém projevu položil, mohla být právně omezena v souladu s článkem 10, odstavcem 2. Wilders nepodněcoval k nenávisti, ani neohrožoval národní či veřejnou bezpečnost nebo cokoliv jiného, co by mohlo být relevantním důvodem pro omezení svobody slova.

Nizozemský odvolací soud nedávno potvrdil rozsudek nad Geertem Wildersem za údajnou urážku Maročanů, které se dopustil poznámkami pronesenými na volebním shromáždění v roce 2014. Ve stejné době odvolací soud zrušil Wildersův rozsudek za vyvolávání nenávisti a diskriminace vůči Maročanům.

Na volebním shromáždění v Haagu v březnu 2014, jako předseda Strany za svobodu (*Partij voor de Vrijheid*) – dnes [údajně](#) nejoblíbenější opoziční strany – se Wilders zeptal přítomných, zda chtějí v Nizozemsku “více nebo méně Maročanů?” Poté, co dav skandoval “méně, méně”, Wilders řekl “To se chystáme zařídit.”

Wilders byl [stíhán](#) a [shledán vinným](#) v prosinci 2016 ve dvou bodech: Zaprvé “úmyslně urazil skupinu lidí kvůli jejich rase.” Za druhé “podněcoval nenávist a diskriminaci proti těmto lidem.” Soudce Jan Maarten Reinking [prohlásil](#), že Wilders nebyl potrestán tehdy a nebude potrestán ani nyní. “Obviněný platí za vyjadřování svého názoru vysokou cenu už léta,” soudce měl na mysli fakt, že Wilders více než deset let neustále žije pod policejní ochranou a stále [dostává](#) výhrůžky. Nedávno Geertovi Wildersovi vyhrožovala i al-Káida. Wilders tyto výhrůžky [nazval](#) “hroznými zprávami”.

“Já jsem na jejich listině smrti už byl, na mě jsou už vyhlášeny dvě fatvy z Pákistánu a nyní další výzva k mému zavraždění od al-Káidy. Odporné. Už mě to stálo 16 let svobody, to bych nepřál ani svému největšímu nepříteli.”

Ve svém zdůvodnění rozsudku za “urážku skupiny lidí kvůli rase”, soudce Reinking [řekl](#), že Wildersovy poznámky “mohou přispět k polarizaci nizozemské společnosti, zatímco naše demokratická, pluralitní společnost ostatní respektuje – zejména menšiny, což je velmi důležité.” Reinking [dodal](#):

“Ačkoliv jsou urážlivé výroky do jisté míry chráněny zákonem o svobodě slova, v tomto případě zašel podezřelý příliš daleko a byl proto obviněn z trestného činu.”

Nebylo v tom ani za mák uznání, že svoboda projevu je ve svobodné společnosti zásadní. A bez svobody projevu lidé žijí ve strachu, že budou státem popotahováni po soudech – jako v bývalém Sovětském svazu. Sovětský disident Natan Šaranský to [vyjádřil](#) takto:

“Pro všechny z nás bylo naprosto samozřejmé, že chceme žít ve společnosti, kde lidé mohou vyjadřovat svoje názory a nejsou za to trestáni. Nazývá se to ‘test na náměstí’, každý může jít do centra města a říci, co si myslí, čemu věří, trvat na svém právu prosazovat svoje názory a nebýt vězněn, ani nějak trestán. Pokud je toto možné, je společnost svobodná. Pokud toto není možné, je společnost zastrašená. A mezi tím není nic.”

“Nizozemsko se stalo zkorumpovanou zemí,” [prohlásil](#) Geert Wilders po vynesení rozsudku.

“Maročané, kteří zapalují naše města a čtvrtě z toho vyvážnou obyčejně bez trestu... ale předseda největší opoziční strany, který položí otázku týkající se Maročanů, se kterou miliony Nizozemců souzní, je obviněn v politickém procesu. Protože přesně to chce soudce zlikvidovat... svobodu slova... A není to jen o mé svobodě slova, ale o svobodě slova každého z nás. Samozřejmě jsem rád, že u obvinění... z předchozího soudního rozsudku, ve kterém šlo o podněcování k diskriminaci, se nyní dosáhlo osvobozujícího rozsudku. Podněcování k nenávisti nebylo také prokázáno... Byl jsem ale

odsouzen v politickém procesu za urážku skupiny – i když bez trestu.”

Geert Wilders měl podle všeho na mysli nedávné násilnosti v několika nizozemských městech, při nichž se mladí Nizozemci marockého původu spolu s imigranty z ostatních přistěhovaleckých komunit [údajně](#) zapojili “do rabování, veřejných útoků, vyhrožování a porušování krizových opatření, která měla zastavit nepokoje.”

Wilders také oznámil, že se odvolá vůči rozsudku odvolacího soudu k Nejvyššímu soudu Nizozemska. Wilders [prohlásil](#): “Samozřejmě se odvoláme a půjdeme k Nejvyššímu soudu, protože výrok poroty a rozsudek jsou směšné.”

Nizozemsko je signatářem Evropské úmluvy o lidských právech, ve které v článku 10 [stojí](#) toto:

1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice...
2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.

Ve svém výkladu precedenčního práva [1] Evropský soud pro lidská práva prohlásil, že článek 10 má chránit nejenom “informace a myšlenky, které nikoho neurážejí, ale i ty, které někoho urážejí, šokují nebo znepokojují; jako jsou požadavky na pluralismus, toleranci a snášenlivost, bez kterých demokratická společnost nemůže existovat. Ochrana se vztahuje i na názory, které jsou vyjádřeny silně, či přehnaně.”

Podle precedenčního práva Evropského soudu pro lidská práva také,

“...rozsah ochrany závisí na kontextu a cílech kritiky. V záležitostech veřejné diskuze nebo veřejného zájmu, během politických debat, ve volebních kampaních... se dají očekávat silná slova a ostrá kritika a budou soudem tolerovány ve vyšší míře.”

Zeptat se voličů, zda si ve svém městě nebo zemi přejí méně Maročanů, se může zdát někomu urážlivé. Avšak to, co se zdá být urážlivé je často velice subjektivní. V květnu byl v Maroku uvězněn herec Rafik Boubker za “rouhání”, protože lidem ve videu říkal, “aby prováděli očistu vínem a modlitbu s whisky.” Toto video [údajně](#) “rozzuřilo miliony Maročanů. Herec rychle zveřejnil další video, v kterém se svým fanouškům a sledujícím za své výroky omluvil.”

V roce 2007 [odsoudily](#) soudánské orgány britskou učitelku na dva týdny do vězení a k deportaci za “urážku islámu”, protože svým žákům na základní škole dovolila pojmenovat plyšového medvídka tamějším běžným mužským jménem Mohamed. Mezitím jí [bylo vyhrožováno smrtí](#).

Svoboda slova znamená právo na to, někoho urazit. Jak Sigmund Freud ([citující neurologa Johna Hughlings Jacksona](#)) údajně řekl: “První člověk, který místo kamene hodil nadávkou, byl tvůrcem civilizace.” Výrok, se kterým každý souhlasí, nepotřebuje ochranu.

Ve světle precedenčního práva Evropského soudu pro lidská práva, který zvláště ochraňuje politické projevy politiků a politických kampaní, je těžké pochopit, jak by řečnická otázka, kterou Geert Wilders ve svém projevu položil, mohla být právně omezena v souladu s článkem 10, odstavcem 2. Wilders nepodněcoval k nenávisti, ani neohrožoval národní či veřejnou bezpečnost nebo cokoliv jiného, co by mohlo být relevantním důvodem pro omezení svobody slova.

Nyní bude na Nejvyšším soudu Nizozemska, aby určil, jestli upřednostní “svobodnou společnost” nebo “společnost strachu”. Jak řekl Šaranský: “Mezi tím není nic.”

Autor: Judith Bergman je komentátorka, právnička, politická analytička

[1] Monica Macovei: [Průvodce](#) implementací článku 10 Evropské úmluvy o lidských právech, strana 16, (Příručka pro lidská práva, 2. díl, 2004)

Zdroj: <https://cs.gatestoneinstitute.org/>